

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Tractatus De Executoribus Vltimarvm Volvntatum duorum
celeberrimorum iurisconsultorum**

Canis, Johannes Jacobus

Constantia, 1593

VD16 ZV 2896

De ratione ab executoribus reddenda. Titu. 8.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63406](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63406)

re suo defendenda vltima voluntatis fungi debet l. nulli. & l. si quis ad declinandam. C. de epis. & cle. Nouella. de ecclesia. ti. 5. si quis autem pro redemptione.

8 Quintum, quod t̄ autem dictum est de compellendo executore, sic intelligendum est: si expresse vel tacite aliquid coeperit exequi, vel saltē ad tale munus suscipiendum consenserit. argu. l. vxori. §. 1. ff. ad leg. fal. l. ex sententia. ff. de testa. tute. Caterum inuitus, & reintegra, nemo potest compelli ad officium quantumuis pium: vt colligit Panormitanus ex c. Ioannes, de testa.

9 Sextum, omne tempus t̄ de exequendis testatorum voluntatibus, cedit ē die scientia, & adita hereditatis. si statu liberi. §. si quis heredi. ff. de statu. libe. l. fin. §. sin autem dubius. C. de iure delibe. Panormitanus in c. nos quidem. de testamen.

REPERIENDUM: REPERIENDUM REPERIENDUM REPERIENDUM

De ratione ab executoribus reddenda. Titu. 8.

S Y M M A R I V M.

1. Administrator quiuis rei alienæ, tenetur rationem reddere, & num. 3. 2. R. 2.

2. Rationum reddendarum editio, qualiter petatur.
4. Rationum reddendarum, iure & æquitate forma præscripta.
5. Rationes qualiter reddendæ.
6. Administrationis totius ratio semel reddenda est, non partis alicuius.
7. Executor rationem reddere debet omnium fructuum perceptorum, & qui percipi ferè solent.
8. Ratio reddenda, etiam non administratorum.
9. Rationis reddendæ maxima pars est, instrumenta restitui, quæ ad res administratas pertinent.
10. Executor an admittatur ad iuramentum in litem.
11. Executor reddendo rationem, totum debitum præstare debet.
12. Paria facere: quomodo accipiatur.
13. Reliquator, quis, & vnde dicatur. & quid reliquari.
14. Executor probare debet in rationibus reddendis, debitores fuisse idoneos tempore contractus si nomina sint in ratione suspecta.
15. Rationes reddere iussus, an satisfaciat, si reliquum reddat, non editis rationibus.
16. Rationes reddere qui tenetur, potest impetrare à magistratu arbitrium, expensarum de acceptis & expensis.
17. Rationibus semel redditis, & approbatis, non potest denuò administrator ad eas edēdas cogi.
18. Rationum reddendarum necessitas, an remitti possit inter viuos, vel ex vltima voluntate per testatorem.
19. Rationis reddendæ liberatio concessa administratori à testatore in vltima voluntate, quomodo accipienda.

1 **Q**uilibet ꝑ administrator alienarum rerum naturali ac civili ratione tenetur rationem reddere: cuius proinde immunitatem nemo salua potest optare cōscientia. Nam si rectè administrauerit quis non libenter edat probitatis suæ argumentum? Sin malè, cur non multò magis vrgendus fuerit, vt appareat æstimatio culpæ, vel fraudis? Quod sanè extrà controuersiam est, & ne potest quidem impugnari.

2 Sed qua aëtionè petitur ꝑ rationis reddende editio? Bart. in l. 1. §. officio. ff. de tut. & ratio. distrahens. distinguit. Aut enim ceptum est de alia causa iudiciũ, puta, negotio quopiam inuicem gesto, & inuocatur iudicis officium mercenarium, hoc est, deseruiens institute aëtionè. l. non solum. ff. de rei vendi. l. adiles. §. item sciendum. & l. quòd si nolit. ff. de ed. l. edi. Aut principaliter, nulla præcedente alterius causæ controuersia, petitur ratio administrationis gestæ: tunc vtendum est aëtionibus. Si ex contractu, vel quasi ex contractu processit administratio, contractus pariet aëtionem l. quedam in prin. ff. de eden. Alio-
qui vel

qui vel officio iudicis nobili, vel actione in factum exigi possunt rationes cum eo, quod interest l. si quis ex S. ex hoc edicto. ff. de eden. Et hos ¶ locos ut scias rectè huc adduci, meminisse oportet, unam esse omnium administratorum honestatis regulam, quæ vult, ut de alienis rebus rationes conscribant, exhibituri quoties opus est. Ergo à simili ad omnes referendum est, quicquid de vno (quatenus huc pertinet) sancitum legimus.

Forma autem rationis reddendæ ¶ talis 4 prescribitur iure & æquitate. Prima, Omnis ratio est reddenda boni viri arbitrio l. Thais ancilla. ff. de fideicom. liber. Sorore sua (inquit Scæuola) hærede instituta, de seruis ita cauit.

Βάλομαι καὶ παρακαλῶ γλυκίστην ὡς ἀδελφὴν, ἐν παρακατὰ δὴ κη εἰς χεῖρ Στίχου καὶ Δάμαρ τὸς πραγμάτευτάς μου, οὓς ἐγὼ τὴν ἡλεθίρωσα, ἀχρὶς ἂν τὸς ψύφους ἀποκατὰ σίσωσιν, ἐὰν δὲ καὶ σοὶ ἀρέσωσιν, ἐμνηνσάσοι τὴν γνώμην μου.

Hoc est: Volo atq; obsecro dulcissima mea soror, ut Stichum. & Damam actores meos tibi commendatos habeas quos ego tantisper

manumissos esse nolo, donec rationes reddiderint. Sanè si tibi quoq; placuerint: significavi tibi mentem meam. Quæro, si paratis auctoribus hæredes libertatem non præsent, dicendo, eos non placere sibi: an audiendi sint? Respondit. Non spectandum, quid hæredibus displiceat: sed id, quod viro bono possit placere, ut libertatem consequantur.

5 Secunda. Rationes † sic reddenda sunt, ne vel administrator. vel is, ad quem administrare res pertinent, sit nimium delicatus. Nam sicut in rationibus ad commodum rei gestæ nihil præteriri debet, ita ex diuerso sumptus bona fide factos nõ oportet repudiare, ut indemnitate consequatur administrator l. 1. ff. de tutel. & ratio. distrahen. Si pupillis (inquit Ulpianus) tutores pater dederit, interq; eos & libertum suum, per quem voluerit tutelam administrari: & tutores certam summam ei statuerint: quia aliter se exhibere non poterat: habendam eius rationem, quod statutum est, Mela existimat. Ergo & si ex inquisitione, propter rei notitiam fuerit datus tutor, eiq; alimenta statuerint contutores, debet eorum ratio-

ratio haberi: quia iusta causa est præstandi. Sed & si seruis cibaria præstiterit, vel libertis, scilicet rei pupilli necessarijs, dicendum est reputaturum. Idemq; est, & si liberis hominibus: si tamen ratio præstandi iusta intercedat. Item, sumptus litis tutor reputabit, & viatica: si ex officio necesse habuit aliquo excurrere vel proficisci. Hæc ille.

Tertia. Totius† semel administrationis red- 6
denda est ratio, non partis alicuius, ut rectè dicit Bald. in l. Si plures. C. de conditio. insert. Tabolenus. ff. de conditio. & demon. Cui fundus (inquit) legatus est, si decem dederit: partem fundi consequi non potest, nisi totam pecuniam numerarit.

Quarta. † Omnium fructuum, qui percepti 7
sunt, & qui consuetudine communi ex re administrata percipi potuerunt, ratio est edenda. Modestinus in l. Sine hærede. §. 1. de administra. tut. Damnum (ait) si quod accidit co, quia cautiones soluti uetizalis inuenta non sunt ad tutorem, cuius culpa admissa proponitur minime pertinere. Modestinus respondit: Tutorem eorum reddituum nomine rationem pupillo

pupillo reddere debere, qui ex fundo bona fide percipi potuerunt.

8 Quinta: † Eorum etiam, quæ non sunt administrata, reddenda est ratio l. 2. § 3. C. de heredib. tuto. Nam & cessationis (inquit Antoninus) ratio reddenda est. Porro, si legitima adferatur causa, quare non potuerit, aut non debuerit res geri, bene est. Sin minus, Alexander Imperator latam culpam censet. omittere in alienis, quæ administrare oportuit l. 2. C. Si tut. vel curat. non gesse.

9 Sexta. Instrumenta † restitui, quæ ad res administratas pertinent, maxima pars est rationis reddenda. Quare si dolo id, aut culpa non fiat, iuratur in litem. Ulpianus in l. Si cui libertas. ff. de condi. & demonst. refert rescriptum hoc Pij Imperatoris: Aditi à vobis amplissimi consules, arbitrum dabunt: qui excussis rationibus, non tantum, quæ reliqua sunt Epaphroditi, constituent: verum etiam quas rationes, quæq; instrumenta tradere, aut exhibere dominis suis debeat.

10 De iuramento † autem in litē probatur in l. 2. § 1. Alio iure C. de in lit. iur. Vbi distinguitur

guitur inter administratorem, qui de dolo & omni culpa tenetur: & heredem eius, aduersus quem non nisi ex dolo & latiore culpa iuratur.

Septima. † Non solum rationem reddere: 18
verum etiam paria facere, hoc est, totum debitum prestare debet. Id aliàs reliquum solvere dicitur, quasi nihil apud se retinere, quod ex calculo deberi compertum fuerit l. Lucius Titius. ff. de manumis. testamen. Ulpia. in l. si quis ita. §. si duo. ff. de statu liber. Nec videbitur, inquit, conditio in persona alterius impleta, nisi id, quod computatione rationum habita reliquum fuerit: aut vterq; ut alter totum soluerit. Africanus. ff. de conditio. & demonstr. Quamuis, inquit, rationes reddere, nihil aliud sit, quam reliqua solvere. Pulchra disputatio forensis est apud Callistratum in l. si seruus ita liber. ff. de condi. & demonstr.

Verba igitur † hæc. Facere paria, pertinent 12
ad totum debitum, schlechte rechenhafte machen vnd bezahlen. lege Stichon libertas. §. fin. ff. de statu. lib. Et l. semper in ciuitate. §. Conductores. in fin. ff. de iure immuni. Ex diuerso,
ad

ad partem debiti testantem pertinent, Reliqua trahere: Reliquari, Reliquatores: qui ex parte se à creditore exemerunt, & ex parte debitorum manent, authore Scauola in l. creditor ff. de solu. Vbi Accursius comminiscitur.

13 † Reliquatorem dici ex mala administratione. Reliquari enim vulgò dicimus: Ein rest schuldig bleiben. lege. Lucius Titius. & l. debitum. ff. de administ. tut. Vlpian. in l. Rescripto. ff. de mune. & honori. Eos demum, inquit, creditores accipere debemus: qui ex administratione Rei publicæ reliquatur.

14 Octaua, Si nomina † sint in ratione suspecta, tunc ab eo qui rationem reddit, exigitur probatio, debitores fuisse tempore contractus idoneos l. qui sub conditione. ff. de condi. & demon.

15 Nona. Is † qui reddere rationes iussus est, non videtur satisfacere, si reliquum reddat, non editis rationibus, ait Pomponius in l. non solum. §. is, qui. ff. de liberatio. lega. Scauola. in l. fin. ibidem, inter cetera (inquit) liberto ita legauit: Et si quid me viuo gessit, rationes ab eo exigi veto. Quaritur an charitas: in quibus

quibus rationes conscriptæ sunt, item reliqua secundum accepta & expensa hæredibus reddere debeat? Respondit: ea de quibus queritur, posse hæredem vindicare l. Si ita fuerit seruus. s. quæstio hæc. ff. de manumis. testa. In reliquis (inquit Vlpianus) accipere debemus, vt quod ipsa rationum volumina reddantur.

Decima. Qui rationes reddere debet: is 16
potest impetrare à magistratu arbitrum (vulgò calculatorem vocant) qui de acceptis & expensis duntaxat cognoscat. l. si cui libertas. ff. de condi. & demon. Et ibi Bartolus.

Vndecima: Reddita semel ratione approbata, non potest administrator denuo vrgeri ad iterandam calculandi molestiam l. semel C. de apoch. Est autem ἀποχὴ græcè, receptio, Latine, puta chirographum & confessio creditoris, numeratam sibi esse pecuniam à debitore totam vel partem ἀντιποχὴν, autem quam debitor creditori facit, ex scripto, præsertim de annuo debito l. si accepto latum. ff. de accepti- la l. si plures apochis. C. de fide instrum. l. si. s. Titius. ff. de condi. indeb. l. qui tabulas. s. apoch. ff. de fur. Sed

18 Sed potest t̄ ne reddendæ rationis necessitas remitti inter viuos, vel ex vltima voluntate per testatorem? Potest quidem. Verum talis remissio non liberat à reliquis omnino soluendis: si quæ apud administratorem fuerint: multò minus à dolo malo. Martianus. ff. de lega 1. Si seruus (inquit) vetitus est à testatore rationes reddere, non hoc consequitur, vt nec quod apud eum sit, reddat & lucrifaciat: sed ne scrupulosa inquisitio fiat, hoc est, vt negligentia ratio non habeatur, sed tantum fraudum. Idem probat Papinianus in l. cum tale legatum. §. quid ergo. ff. de condi. & de monst. De plano itaq; calculatio acceptorum & perceptorum expendetur: vt si quid apud se habeat reliquum, id præstet l. nec quicquam. §. de plano ff. de offic. Proconsul.

19 Eodem modo t̄ accipienda est liberatio alicui administratori à testatore in vltima voluntate relicta, quæ lucrum rei alienæ contra ius naturæ non præstat l. Aurelius Symphorus §. filias heredes. ff. de libera. lega. Filias (inquit Scæuola) heredes scripserat: quarum fidei commissis in hæc verba: Ne à Caio
Scio

Seio rationem actus rei meæ, quæ per mensam
 siue extra, in diem mortis meæ gesta est, exigatis,
 eoq; nomine eum liberetis. Quæsitum est:
 cum vniuersas rationes in diem mortis iste ad-
 ministrauerit, & per mensam suam. & extra
 mensam: an ad rationes reddendas hæredibus
 teneatur. Respondit: Liberationem quidem
 secundum ea, quæ proponerentur, legatam esse:
 sed quatenus præstanda sit: ex qualitate dis-
 ceptionis iudicem æstimaturū. (Ulpianus
 ibidem.) Si quis rationes (inquit) exigere
 vetetur (vt est sæpissime rescriptum) non im-
 peditur reliqua exigere: quæ quis ipse reliqua-
 uit, & si quid dolo fecit, qui rationes gessit.
 Quod si quis & hæc velit remittere, ita debet
 legare: Damnas esto hæres meus, quicquid ab
 eo exegerit illa vel illa ratione, id ei resti-
 tuere: vel actionem ei remit-
 tere.

○ Tabu-